

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

DAGNY

TIDSKRIFT FÖR SOCIALA OCH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

REDAKTÖR: **LOTTEN DAHLGREN**

INNEHÅLL:

HILMA BORELIUS: Lifstrons religion. I.

IDA STRÖM: Tre dikter.

FANNY EKENSTIERNA: En omdaning af våra hem.

Den kvinliga rösträttens framstegsline.

Internering af alkoholister.

A. G.: Socialdemokratiska kvinnor och rösträttsfrågan.

Rösträttsnotiser från utlandet.

Föreningsmeddelande.

Sammanträde.

Kyrrbörsen Tholm

Enastående

med hänsyn till sina egenskaper att verka direkt välgörande på den mänskliga organismen, såsom fördelande vid blodstökningar, lindrande vid fall af värk, sveda m. m. samt på samma gång vara det kraftigaste antiseptiska medel till att hålla sår rena och friska och häftva en mängd hår- och hudsjukdomar vinner **SALUBRIN** för **hvert år allt större användning** till behandling af **yttre skador, lindrande af värk och hosta**, såsom **munvatten, till hudens och hårets vård** m. m. Salubrin tillhandahålles i Parfym-, Speceri- och Färgaffärer. Partilager hos **GEIJER & C:o, Stockholm.**

Order

från landsorten upp-
gående till

20 kronor

expedieras franko
mot efterkraf pr
järnväg eller ångbåt.

Profver på begäran.

Nu inkomna!

Stort urval af

Nyheter i

KUL. SIDENBAND

Blommiga och Skottska.

HERM. MEETHS

Stockholm

Hygieniska Skodon tillverkas för Herrar, Damer och Barn.

OBS! Prisbelönta af Dräkt-Reformföreningen.

Skodon tillverkas äfven efter modern fason.

Allt arbete utföres noggrannt och af bästa material.
Reparationer verkställas väl och på bestämd utlofvad tid.

P. Gust. Pettersson,
52 Drottninggatan 52.

Aktiebolaget Nordiska Kompaniet.

Textilafdelning, Thyra Grafström.

Färdiga och påbörjade **Broderier** på siden-, kläde-, lärft- och yllestramalj, passande för **Dukar, Portiärer, Mattor, Kuddar, Serveringsdukar m. m.** Mönster uthyras. Rekvisitioner från landsorten ombesörjas pr omgående.
5 REGERINGSGATAN 5.

Från **Evang. Fosterlands-Stiftelsens Förlags-Expedition** hafva utkommit och finnas att tillgå hos alla bokhandlare följande **biblar** i finare och enklare band:

Bibeln Nr 3. (Nonpareille antiqua eller latinsk stil, format $11\frac{1}{2} \times 16$ cm.). Gamla och Nya testamentets kanoniska böcker enligt *Bibelkommissionens normalupplaga*, fristående verser och parallelspråk. Predikotexter. Kristi lidandets historia. Uppgifter om bibliska mått, vikter och mynt, kartor m. m. Nr 3 A—3 H från 1: 25 till 4 kr.

Samma edition, men tryckt på mycket fint papper:

- 3 I spalt. chagr., mjukt band, runda hörn, rödsnitt 3: 50.
- 3 K spalt. chagr., mjukt band, runda hörn, skimmersnitt 4: —.
- 3 L chagrinsband, mjukt band, runda hörn, skimmersnitt 5: —.
- 3 M chagrinsband, med öfvervikta kanter, runda hörn, skimmersnitt 6: 25.
- 3 N äkta chagr., mjukt band, runda hörn, skinnförsätts, skimmersnitt 6: —.
- 3 O äkta chagr., med öfvervikta kanter, skinnförsätts, skimmersnitt 7: —.

Bibeln Nr 4. (Petit romansk antiqua eller latinsk stil, format $13\frac{1}{2} \times 18\frac{1}{2}$ cm.). *Skolupplaga*. Gamla och Nya testamentets kanoniska böcker i öfverensstämmelse med *Bibelkommissionens normalupplaga*. Fristående verser och parallelspråk. Predikotexter och kartor. Nr 4 A—4 C från 2 kr. till 2: 75.

Samma upplaga, men tryckt på mycket fint papper:

- 4 D spalt. chagr., mjuka band, runda hörn, rödsnitt 5: —.
- 4 E spalt. chagr., mjuka band, runda hörn, guldsnitt 5: 50.
- 4 F chagrinsb., mjuka band, runda hörn, skinnförsätts, skimmersnitt 6: 25.
- 4 G chagrinsb., med öfvervikta kanter, skinnförsätts, rödsnitt 6: 50.
- 4 H chagrinsb., med öfvervikta kanter, skinnförsätts, skimmersn. 8: —.
- 4 I äkta chagrinsb., med öfvervikta kanter, skinnförsätts, skimmersnitt 7: —.

Profsidor och fullständig katalog sändes på begäran gratis. Vid direkt rekvisition från förlaget lämnas 20 % rabatt.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna vården af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning

(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),

som under garanti af Stockholms Enskilda Bank åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny placering af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att inteckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter Stockholms Enskilda Bank därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

Finska Linnemagasinet, Birger Jarlsg. 18, rekommenderar sitt lager af **Hellinnevaror**, såsom **Duktyger** i en mångfald vackra mönster, fullt jämgoda med utländska, men betydligt billigare. **Lakans- & Örngottslärfter, Kniep- & Applikationslärfter. Linnestramalj, Handdukar, Badlakan, Badkappor** samt de mycket omtyckta **Kejsarmattorna m. m.**

OBS.! Tammerfors Linnefabriks välkända och hållbara fabrikat.

SCHWEIZERBRODERIER.

Hvita broderade Rensor, Väfader, Spetsar m. m. Absolut största urval, billigaste priser. Rikt profsortiment till landsorten. **Broderiaffären, 24 Kommendörsgatan** 1 tr. (hörnet af Sibyllegatan).

Privattelefoner

Tidsenliga. — *Utan taltratt.* — Hygieniska.

Överföra aldrig smitta i andningsorganen.

Praktisk och bekväm samtalsförbindelse kan med lätthet anordnas genom dessa enkla och prisbilliga apparater lämpliga för:

Hotell, Sjukhus, Herregårdar, Affärskontor, Fabriker, Ångbåtar, Skjutbanor, Privatbostäder.

Inkopplas med fördel på ringledningar.

Pris pr apparat { Större modellen Kr. 9:—
 { Mindre » » 6:—

Priskurant kostnadsfritt. Installationsmateriel billigt.

NYA ELEKTROMILITÄRA AKTIEBOLAGET,

Rikstel. 5 05. MÄSTERSAMUELSGATAN 32. Allm. Tel. 1 84.

Aug. Magnusson

44, 46 & 48 Vesterlånggatan 44, 46 & 48

31 & 33 Stora Nygatan 31 & 33

(ingång endast från Vesterlånggatan)

STOCKHOLM

Min nya Afdelning

för

Hvita varor

erbjuder odisputabelt största urval af:

Duktyger, Handdukar, Linnelärfter
och alla slags **Hvita Väfnader.**

Almedals, Norrköpings (Tuppen) och
Gamlestadens samtliga **Väfnader**
ständigt på lager till *fabrikpris*.

Då helt stycke tages lämnas *extra rabatt*.

All slags Linnesömnad och Märkning
utföres *omsorgsfullt* & egna Atelierer.

För **Utstyrslar** ovilkorligen bäst och billigast.

Solida varor. Största urval.
Billigaste priser.

Aug. Magnusson,

STOCKHOLM.

Lifstrons religion.

I.

Ellen Keys Lifslinjer II innehåller hennes religionsfilosofi. Hon förklarar den själf för en bekännelsebok. Åter och åter upprepar hon i en eller annan form, att »den lifstroende vet, att det är till religion han blifvit befriad. Vill man afpressa honom bevis för hans nya tro, torde han svara endast med ett leende.» Ellen Keys tro är en estetisk naturreligion lik många andra nutidsförfattares. Ett särskildt intresse har den hos henne, emedan hon tillhör en äldre generation. Hon är af öfvertygelse med om det nyaste modet: esteticismen, som dyrkar skönheten och dyrkar lifvet, och som lärt af Nietzsches etik. Men medan de yngre anhängarna af denna nya religion merendels ställa sig i skarp och föraktlig motsättning mot socialisterna, som föra de *mångas* talan, vill Ellen Key öppna sitt paradiset äfven för dessa. Ja, hon ser icke motsatsen mellan den åskådning, som bär socialismens ideal i skölden och den, som bär »öfvermänniskans», »själens människas». Hon ser den icke, emedan hon alltid med största frihet utväljer och sammansätter hvad som behagar henne, emedan hon öfver hufvud har föga blick för böljerörelsen i kulturen och slutligen emedan det för henne värdefullaste: afvoghet mot kristendomen återfinnes både i socialismens och öfvermänniskoreligionens ideal.

Kärnpunkten i Ellen Keys öfvertygelse är aflysande af kristendomen och dennas ersättande med »lifstron». På ett ställe får man veta, att »de tvenne stora hufvudriktningarna, evolutionism och supranaturalism, bestått sedan människorna började tänka», på ett annat ställe omtalas Plato som supranaturalist. Men hela bördan och skulden för spiritualismens eller supranaturalismens envisa motstånd mot mänsklighetens lyckliggörande får kristendomen ensam bära. Dessemellan omtalas med nådigt erkännande, att kristendomen fördjupat själslifvet och verkat

humanitært. Med distinktionerna är det icke så noga. S. 48 talas om »grundmotsatsen mellan den andligt förnåma hellenismen och den folkliga kristendomen, mellan evolutionismens och spiritualismens lifssyn». (Enligt denna parallell lär Plato ej kunna göra anspråk på att betraktas som en »andligt förnåm hellen», ty spiritualism lär han väl ej kunna fritagas från.) Obekymrad om skolfilosofernas spetsfundiga definitioner sorterar Ellen Key system och lifsåskådningar och deras bärare i två slag. Det ena kallas omväxlande hellenism, evolutionism, monism, lifstro, det andra spiritualism, supranaturalism, dualism, kristendom. Det fullaste uttrycket för hvardera är å ena sidan lifstro, å den andra kristendom.

Ellen Key är ett slående exempel på huru otron kan blifva en *trossak*. Det är hennes negativa ställning till kristendomen som ger glöden åt hennes förkunnelse af lifstron och tillförsikten åt hennes tro på sin lyckoetik. »Lyckan är plikt!» Så lyder trollformeln, som enligt Ellen Key förändrar allt. »Endast plikten till lycka är den för hvarje lefvande oafvisliga». — »Den andligt frigjorda personligheten är den genom erfarenheter inseende. Denna sträfvar att främja lustsummans stegring för sig själf och andra.»

En skeptiker kan invända mot Ellen Keys obetingade tilltro till lyckoetikens omskapande förmåga, att den ej är så alldeles ny, ej heller praktiskt oförsökt. Redan Aristipp lärde, att lusten är det goda. Han skulle ej haft något att invända mot Ellen Keys ord om att plikten »verkar som när man tappat åror och segel och vrickar sig fram med styret», medan »lusten är seglet, som fångar vinden» eller mot hennes beprisande af »det heta röda lyckobegäret».

Lyckoläror, mer eller mindre krassa, har det varit godt om. Det härnadståg icke blott mot pliktbegreppen utan mot begreppet plikt, som Ellen Key så entusiastiskt manar till och anför, har företagits gång på gång. Allt efter smak och fallenhet ha lyckoförkunarne mer eller mindre idealiserat sitt Schlaraffenland. Det är icke först nu som äfven konsten får en framstående plats där. Sturm- und Drangperiodens kraftgenialitet var, för att blott nämna ett exempel, en rörelse till förmån för en »skönvuxen mänsklighet», och en företeelse som Heinses »Ardinghello» (1787) förenade konstentusiasm, antikbeundran, naturdyrkan och sinnlig njutning till ett helt, som borde kunna göra anspråk på att räk-

nas som ett värdigt motstycke till K. Mereszjovskijs »Det jordiska paradiset», hvilken i förbigående omnämnes i noterna till Lifslinjer II.

Ellen Keys metafysik är »monismen», eller evolutionismen, hennes religion »lifstron», hennes etik »lefnadskonst», och hon är öfverlycklig öfver de härligheter, som dessa ord för henne uppenbara. »Lifstron» ser tillvaron såsom *enhet, rörelse, utveckling*. »För den lära, som hvarken ser anden som materia eller materien som ande, utan båda som ett tredje, ter sig lifvet såsom *en förbindelse af rörelser och rörelsen såsom lyckokänslan*.» *Lifstegring* är målet. »Lifstegringens drift är det sakförhållande, som utgör utgångspunkten för den lifstroendes religiöst etiska lifssyn».

»De yttersta motsatserna i vår tid äro katolicismen — den följdriktiga tron på människans vanmakt inom en tvådelad värld, och monismen — den följdriktiga tron på människans makt inom en enhetlig.»

Människorna skola genom lifstegring »skapa Gud», såsom det på ett ställe heter, eller bilda brygga till öfvermänniskornas strålande värld, såsom det på ett annat ställe säges.

* * *

Den, som med någon kännedom om tankeproblemens historia förenar benägenheten för logiskt »rätthafveri», d. v. s. fordran på klara definitioner och följdriktighet, erfar under läsningen af Lifslinjer en känsla lifligt påminnande om den som förnimmes vid sjögång. Ett par exempel torde bäst illustrera detta. S. 5 i bokens inledning, en »Predikan i fritänkareförbundets julotta 1895», heter det: »Vi *icke kristna* veta, att *kristendomen icke kunnat och aldrig skall kunna öfvervinna världen, emedan den icke är en religion för det jordiska lifvet, emedan kristendomen är en öfverjordisk och öfvermänsklig religion*» etc. Längre ned på samma sida: »*Kristendomen har blifvit försvagad af medlandet med det mänskliga, det världsliga och har därför icke kunnat lösa sin uppgift att skaffa frid i världen och människorna en god vilja*».*

S. 292 säges: »Enligt lyckoläran är lycko-känslan ett inre tillstånd, som enhvar skapar genom sin egen rörelse allenast.

Den, som verkligen tänkt öfver lyckobegreppet, vet väl, att hvarje medvetet sökande af lycko-känslor — som af andra käns-

*Kurs. af mig.

lor — förfelar sitt mål.» Observera den originella logiska öfverensstämmelsen mellan dessa två på hvarandra följande meningar! S. 304: »Den lifstroende vet, att den enskildes lycka — fattad såsom *tillstånd* — ligger i lifvets hand, som slutet hårdare ju mer utvecklad en människa blir.» S. 336: »Ty hvarken lycka eller lidande bero af våra *öden* utan af vår *känslas* sätt att reagera för det oss omgifvande.»

På detta sätt handskas förf. med sina egna älsklingstermer. Naturligt nog tillåter hon sig äfven åtskilliga friheter med filosofiska begrepp och åskådningar.

Ordet materialism användes endast sällan af förf. och då affärdande. Materialisterna själfva hedras med det i förf:s ögon mera välklingande namnet evolutionister.

De filosofiska upplysningarna erbjuda någon gång ett visst nyhetens intresse äfven för den, som förut ej är alldeles obekant med filosofi och filosofiska termer. Upprepade gånger får man veta, att medan idealismen eller *dualismen* lär, att »ingen verklig relation finnes mellan själ och kropp», lär *monismen* att »lifvet städse visar sig som en växelverkan mellan själiska och kroppsliga förlopp». Denna senare åsikt omfattas enligt förf. af »nutidens ledande psykologer». Dessa upplysningar äro hvarken mer eller mindre värda än bokens framställning af »nyprotestantismen» eller af kristendomens etik. Det nu anförda omnämnes nu här blott emedan det är så enkelt och påtagligt och inte fordrar någon längre utredning. Hvar och en, som läst ett litet kompendium i psykologi, vet, att det är den filosofiska *dualismen*, som antager växelverkningsläran, medan den filosofiska *monismen* kan vara antingen *materialism*, enligt hvilken själen är en form för eller en produkt af kroppen, eller *spiritualism*, enligt hvilken kroppen är en form för eller en produkt af själen, eller antaga *identitets- eller parallel-hypotesen*, enligt hvilken kropp och själ äro två i erfarenheten gifna uttryck för ett och samma obekanta väsen. Denna senare åsikt förnekar möjligheten af en öfvergång från en kroppslig process till en andlig och tvärt om. Den antager de båda olika processerna såsom jämlöpande, parallella, och förutsätter en psykisk motsvarighet till hvarje fysisk företeelse, en fysisk motsvarighet till hvarje psykisk. Till denna åsikt sluter sig bland »nutidens ledande psykologer» exempelvis Höfdding.

Att kärnpunkten i förf:s åskådning är lyckoläran, visste man ju sedan länge. Och att hennes opposition mot kristendomen

sådan hon fattar den uppbär och genomtränger hela hennes patos, det framträder här om möjligt ännu bjärtare än i hennes tidigare böcker. I denna kamp mot kristendomen är intet argument henne för platt. Hon talar om våldförandet af femåringarnas sunda logik genom gudsbegreppet med samma patos som hon dundrar mot den geocentriska och antropocentriska världsbild, för hvilken kristendomen får bära skulden.

Mot »nyprotestantismen» — ett ytterst sväfvande begrepp, till hvilket sinsemellan så olika åskådningar som Viktor Rydbergs, A. Harnacks, »teologen» Euckens och W. James' räknas — är förf. synnerligen hätsk.

Hennes välvishet gent emot tänkare, som komma till det henne förhatliga resultatet att högt värdera kristendomen — Eucken t. ex. — ger läsaren en liflig påminnelse om ett yttrande, som Schelling någonstädes fäller. Han anmärker, att af ålder ha människor vederlagt de största filosofer med sådana ting, som äro begripliga äfven för barn. Det faller icke dessa människor in, att filosoferna möjligen visste allt det där förut, ty hur skulle de då kunnat simma mot en sådan ström af evidens. Det förefaller för öfrigt — detta är i alla händelser det mot förf:s uppfattningsförmåga artigaste antagandet — som om hon på sin höjd bläddrat i någon bok af Eucken, såsom människor bläddra i en roman för att se, »hur det går». Och då hon sett, att det »slutar olyckligt», d. v. s. till förmån för kristendomen såsom bärare af oförgångliga värden, var hon färdig med honom. Har hon däremot verkligen farit igenom Euckens »Wahrheitsgehalt der Religion», så har det varit med skyggglappar af ljustät partifanatism för ögonen. Hon skulle eljest kunnat lära åtskilligt af denne »teologfilosof», hon skulle märkt, att hennes stickord om konservatism äro hugg i luften, och hon skulle ha begripit hvad där finnes af öfverensstämmelse mellan hans uppskattning af »das schaffende Geistesleben», hans uppfattning af människans delaktighet af ett »Alleben», ett »Gesamtleben», och hennes egna tendenser.

Olikheten är visserligen djupgående. Ellen Key är impulsiv stämmingsmänniska, icke tänkare. Hon känner intet behof att logiskt hyfsa sina begrepp. Tankeproblemen finnas för henne egentligen icke till. Axiomatiskt visst är henne det mekaniska världssammanhanget och människans absoluta beroende af detta. Axiomatiskt viss är henne människans förmåga att bestämma och

omforma världssammanhanget. Det paradoxa i denna »monism», dess lindrigast sagdt tvifvelaktiga rätt till namnet, framställer sig icke för hennes medvetande. Eucken ser motsatsen mellan subjekt och objekt blifven allt skarpare och mer tillspetsad; genom den moderna vetenskapen och i det moderna kulturlifvet aflägsna sig de båda polerna mer och mer. Den syntes, han drifves att metafysiskt söka, finner han i erfarenheten gifven i religionens, främst kristendomens, grundfakta. Ellen Key ser icke motsatsen, ser icke spänningens nödvändighet på det plan, där striden står, och känner därför intet behof att höja sig öfver det.

* * *

Bakom allt förf:s resonnerande om kristendomen ligger en uppfattning af denna, som skulle kunna uttryckas på följande sätt. »Kristendomen» är en samling förståndsvidriga dogmer, som från början utgjort en mäktig byggnad, men af hvilka nu blott några få, snart sammanstörtande rester återstå. Gudsförhållandet är ett kontrakt, ingånget enligt grundsatsen: Do, ut des (jag gifver, på det att du må gifva). Människan förbinder sig att lyda Guds vilja, hvilket betyder, att hon skall betvinga sin natur och låta sina krafter ligga i träde. Å andra sidan förbinder sig Gud att bistå människan, då hon är i nöd, och att ge henne odödligt lif. Sådan är, tänker förf., den äkta och — från-seedt den oriktiga utgångspunkten, antagandet af en Gud — förnuf-tiga kristendomen. Allt annat är förvanskning och halfhet.

Det är en utmärkande egenskap hos kristendomsfienderna, hos dem, som högljuddast förkunna kristendomen vara underka-stad tidens välde, att de alltid på det mest ohistoriska och opsy-kologiska sätt betrakta den som en mekanisk liflös enhet, hvaraf stycke efter stycke faller bort.

Sanningen är att kristendomen, liksom den icke har börjat som ett system utan som ett genombrott af högre lif, så kan den icke och har aldrig kunnat rymmas i eller uttömmas af ett system. Dogmerna äro tänkandets försök att utreda och utpräglä detta lifsinnehåll. Där lifvet träder i bakgrunden och blir bisak, urartar dogmatiken till ett gymnastiserande med mer eller mindre abstrusa begrepp. Äfven under kyrkans mörkaste tider har dock lifsströmmen aldrig upphört att flöda. Att vår tids kristendom med förkärlek går tillbaka till evangeliets outtöm-

ligt rika grundfakta och grundtankar, innebär en lifsförnyelse, icke en subtraktion.

Lifslinjers förf. utgår från en mängd oriktiga förutsättningar, både då hon kritiserar kristendomen, och då hon med pukor och trumpeter förkunnar dess död. Blott ett par må här i korthet omnämnas.

Hennes tillförsikt, att de »följdriktigt tänkande» snart skola upphöra att inrymma Jesus en undantagsställning ens som ideal-människa, får icke det bästa stöd af den nuvarande tiden, då en religiös rörelse går med makt genom den bildade världens ungdom och hundratusen studenter hela jorden öfver stå samlade kring mottot: »Gör Jesus till konung!» Det må vara henne och hennes meningsfränder obetaget att tro på »förnuftets seger» en gång i framtiden. Men när de redan beskäftigt förkunna, att den smula kristendom, som ännu finnes kvar, blott är ett utslag af byråkratisk konservatism eller här och där en svag stämmnings-reflex af ett ljus, som redan gått ner, så visar detta blott, att de som rida det »exakta vetandets» käpphäst, ha en synnerlig förmåga att blunda för fakta, som icke passa för deras teorier.

Ett misstag är det att tro det religiösa innehållet i läran om Kristi gudom ha förlorat sin betydelse och sitt herravälde öfver sinnena därför att samtiden ännu stafvar på en formulering, som, utan att spilla något af innehållet, uttrycker det på ett sätt, som motsvarar vår tids kraf. I sin gamla formulering af denna lära, bildad under den grekiska spekulationens inflytande, uttryckte kyrkan på sin tids språk och i sin tids tankeformer följsatserna af Kristi självvittnesbörd och af sin erfarenhet af honom. Den personliga erfarenhet af Kristus som frälsare, hvarur »dogmerna» en gång framgått, är lika lefvande än i dag. Det lättvindiga sätt, hvarpå allehanda klåfingriga »fritänkare» handskas med de religiösa begrepp och bilder, i hvilka de kristna nedlagt eller söka nedlägga sina djupaste erfarenheter, det lättvindiga sätt, hvarpå *de* sortera och skipa rätt mellan olika tolkningsförsök af samma innehåll, borde bli de kristna en varning mot frestelsen till formelfanatism, vare sig ortodox eller liberal.

Detta i korthet om bokens uppfattning af »dogmerna». Missuppfattningen af kristendomen såsom en den troendes krasst egenlyttiga öfverenskommelse med sin Gud sammanhänger därmed, att synden, syndakänslan, syndbegreppet, icke existerar för förf. Synd är för hennes föreställning ett mekaniskt juridiskt aftals-

brott. Därför är man också af med »synden», då man stryker bort ena parten i aftalet, Gud.

Huru mycken förståelse af kristendomen som frälsningsreligion, förf:s förutsättningar medgifva, är lätt att inse.

Hvad den kristna etikens konkreta innehåll beträffar, ser hon däri blott lifsnegation och kvietism. Endast detta är enligt förf. »äkta» kristendom. »Social verksamhet» af kristna betraktas t. ex. af förf. som »kulturnobberi», f. ö. som ett medgifvande att »kristlig barmhärtighet» icke räcker till att bota samhällets skador. För de kristna själfva torde den af förf. uppställda kontradiktoriska motsatsen mellan deras »kristliga barmhärtighet» och »sociala verksamhet» vara mindre klar.

Oändlighetsperspektivet för den enskilda i *helgelsen*, för kristenheten i begreppet *Guds rike* och den outtömliga rikedom af positiva uppgifter, som däri rymmes, har förf. naturligtvis ingen aning om.

Hilma Borelius.

Tre dikter.

I.

Stundom förnimmer jag . . .

*Stundom förnimmer jag klart under tystnadens stunder
i natten*

Ljud som af dropparnas fall i ett sakta sorlande vatten.

Följande pulsarnas takt de häjdlöst falla och falla

*Ned i det gränslösa haf, som till sist skall ha samlat dem
alla.*

Och min själ längtar och bäfvar.

*Stundom helt plötsligt jag ser midt i lifsbrusets jagande
timma*

Hastigt en skymtande syn med gränser, som bölja i dimma.

*Drömmande hvilat en lund. Genom grenarnas grönskande
galler*

*Högtidsfull, dämpad och sval mellan stammarna kvällsda-
gern faller.*

Och min själ längtar och bäfvar.

*Klarare ständigt allttjämt under tystnadens nattliga timma
Tifskällans sinande sorl min lyssnande själ kan förnimma.
Oftare skymta de fram under dagslarmets jäktande stunder,
Dödslundens lummiga träd och den gåtfulla dagern därunder.
Och min själ längtar och bäfvar.*

II.

Skuggor.

*Fram vid hvarandras sida
Blott som skuggor vi glida,
Irrande skuggors här,
Där bort en hvar har svunnit
Förr än de andra hunnit
Skåda de drag han bär.*

*Stundom vår själ förnimmer
Genom ett ögas skimmer
Eller en stämmas ljud,
Att någon skuggors like
Stolt bär ett kungarike
Dödt i sin töckenskrud.*

*Stundom, som när en flamma
Stiger och kväfs med samma,
Flämtande till en stund,
Hjärtan som flamma röda,
Själur som tyst förblöda
Skåda vi en sekund.*

*Men vid hvarandras sida
Blott som skuggor vi glida,
Irrande skuggors här,
Där bort en hvar har svunnit,
Förr än de andra hunnit
Skåda de drag han bär.*

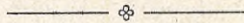
III.

De gamla.

*Vi längta att fråga de gamla,
Som hunnit i ladorna samla
Hvar lifvets och visdomens skatt,
Hvad af det som dagen dem gifvit
Dem tycktes det högsta förblifvit
Mot bakgrund af kommande natt.*

*Men aldrig oss svaret har hunnit,
Då frågan på läpparna brunnit,
Förseglad är själarnas skatt.
Genom minnenas ängder de vida
Med inåtvändt leende skrida
De gamla mot bidande natt.*

Ida Ström.

En omdaning af våra hem.

Några ord med anledning af Elsa Törnes »Solidar».

Allt starkare har under det gångna för vårt folk så allvarsdiga året ljudit ett rop på nationell samling, på en intensiv och samfälld sträfvan efter att genom yttre och inre förkofran vinna åter inom våra egna gränser hvad vi förlorat utåt. Vi känna att vi stå inför en ny tid med nya kraf, inför ett vägröjningsarbete i mer än en mening, och liksom alltid, när något nytt skall bana sig fram, gäller det att se till om något ligger hindrande i vägen och i så fall göra början med att undanskaffa detta hinder.

Bland svenskarnes nationalfel uppräknas så godt som alltid deras slösaktighet. Vi lefva alldeles öfver våra tillgångar, är en allmän klagan. Den fattiga arbetaren eller tjänstflickan spar ingenting af sin lön för kommande behof, och äfven i de högre samhällsklasserna är det snarare undantag än regel, då någon på ett tillfredsställande sätt sörjer för sin egen och de sinas framtid. Lefnadskostnaderna äro så höga, att de sluka hela inkomsten, säger man. Men behöfva de väl vara fullt så höga som de äro?

Är det inte snarare så, att vi, hela linjen utefter, vant oss vid ett lefnadssätt, som icke står i rimligt förhållande till våra ekonomiska resurser? Om vi också inte jämföra oss med fransmännen, detta oförlikneligt sparsamma och förtänksamma folk, så behöfva vi bara gå till våra grannar danskarna för att se skillnaden. En dansk man, som kommer hit, faller i förundran öfver allt hvad hans svenska kollega i ungefär samma lönegrad som han själf kan ha råd till. Det är inte bara dyrbarheten och utsträckningen af det Stockholmska utelivvet, som förvånar honom, det är våra våningars storlek och hyresprisen, tjänarnes antal, »hvardagsmatens» beskaffenhet o. s. v. Dansken har inrättat sig på ett helt annat sätt, hans behof äro relativt små. Våra behof äro mycket stora, och de växa för hvarje år. Det moderna samhället skapar ideligen nya behof. Men om behofven ej skola växa oss öfver hufvudet, om vårt folk skall kunna bli den starka, sunda, moraliskt härdade nation, som vi skulle behöfva bli, så gäller det att vi stanna och besinna oss och att vi ställa till oss själfva den frågan: finns det ingen bot för dessa missförhållanden, kunna vi inte åstadkomma en reform i det nu rådande systemet?

* * *

Vi sade nyss att våra hem äro för dyrbara. Det är bara en sida af saken, men det är den som vi i dag närmast hafva anledning att tala om. Frågan om en möjlig omgestaltning af våra hem i riktning af det enkla, praktiska, tids- och penningbesparande har nämligen i vida kretsar bragts å bane genom ett nyutkommet svenskt arbete: »Solidar» af författarinnan eller rättare pseudonymen Elsa Törne. Den boken blef visst en smula förbisedd ibland massan af julens litterära alster, men nu har den arbetat sig fram till en välförtjänt uppmärksamhet och gifvit anledning till åtskillig diskussion.

Fru Törne är en på samma gång mycket praktisk och mycket intelligent kvinna med blick för tidens kraf, och hon har tänkt både länge och väl öfver hur det tunga hushållsmaskineriet och den tryckande ekonomiska bördan skulle kunna lättas. Hon kallar det problemet »en lifsfråga för hemmen», och det är ju i själfva verket så, ty långt ifrån att vara af uteslutande ekonomisk art, har frågan det närmaste sammanhang med sociala, nationella, hygieniska, ja, t. o. m. etiska spörsmål, och dess lösning är därför af den mest omfattande betydelse.

En af de förnämsta orsakerna till att flertalet svenska hem sucka under en alltför betungande utgiftsbörda, är helt visst att söka i det läge, hvori tjänarinnefrågan sedan längre tid tillbaka befinner sig. Det är också denna svårighet fru Törne först gör front emot. Lönerna äro i ständigt stigande, och därom vore i och för sig ej så mycket att säga, ifall de höga lönerna uteslutande gäfves åt de goda tjänarne — »intet pris är för högt för dessa», säger förf. med rätta — men nästan samma löner gifvas åt de okunniga och odugliga, och häri ligger missförhållandet. Hur har detta uppstått, frågar man. Jo, svarar förf., därigenom att efterfrågan varit för stor. Särskildt hufvudstaden har för många tjänarinnor och därför kunna äfven de underhålligaste af de sökande få anställning på villkor, som icke ha någon motsvarighet i deras kompetens. Men det oaktadt är tjänarinnan alldeles icke nöjd med sin ställning. Detta kan synas underligt, men den djupaste orsaken härtill ligger kanske icke så mycket i den tjänande klassens oförnöjsamhet, som fast mer däri att husligt arbete i den allmänna opinionen icke åtnjuter den aktning det förtjänar. Trots allt ordande om »arbetets ära» talar man ännu med förakt om »pigsyslor», hvarmed menas allt verkligt ansträngande arbete inom hemmen, och tjänarne känna i luften att deras gärning anses som något underordnad. En god tjänarinna blir personligen uppskattad, men hennes klass åtnjuter icke skyldig aktning. Däraf kommer till stor del den motvilja för tjänarinnekallet, som alltmer gör sig gällande.

Men hur skola dessa missförhållanden kunna afhjälpas? Det sätt fru Törne föreslår är enkelt och radikalt: genom att hemmens kvinnor själfva utföra det väsentligaste af hemarbetet och i afsevärd mån minska tjänarnes antal. Förf. tänker sig, hvad Stockholm beträffar, en så stor minskning som från 16,000 till 8,000, hvilket skulle innebära att i de hem, där man har två eller tre tjänare, skulle man reda sig med en, medan de som ha en jungfru i de flesta fall skulle vara alldeles utan. Kunde detta åstadkommas, skulle man uppnå den dubbla fördelen att de husliga bestyren blefvo bättre uppskattade, (eftersom man af egen dyrköpt erfarenhet visste hvad de fordrade och inneburo), och att kompetensen hos de återstående tjänarinnorna blefve betydligt höjd, sedan den starkt minskade efterfrågan beröfvat de odugliga aspiranterna alla utsikter på arbetsmarknaden.

Fru Törne anser sig kunna bevisa, att en sådan reducering

skulle vara en fördel, ej blott ur husmoderssynpunkt utan kanske allra mest för tjänarinnorna själfva. Det stora flertalet tjänarinnor rekryteras nämligen från landsbygden, och för många af dessa flickor, som utan praktisk utbildning och moralisk stadga lämna sina hem, blifva stadens frestelser till fördärf. I och med att möjligheterna till anställning blefve färre, skulle »vågen af unga arbetskrafter med glädje och bibehållen ära vända åter till hemmets strand», där man verkligen behöfver ungdomen för att taga upp en hel del nyttig verksamhet, som nu måste ligga nere i brist på folk.

Det återstår nu att se om en dylik plan är att hänföra till utopiernas antal, eller om den verkligen är utförbar.

* * *

Det finnes ju redan nu ett och annat praktexemplar till fru i de högre klasserna, som utfört konststycket att reda sig utan jungfru, men det måste medgifvas att sådana exempel äro tunn-sådda. Fru Törne begär inte heller att genomsnittsfruarna skola reda sig utan tjänare *under nuvarande förhållanden*. Nej, skola de kunna gå i land med en så fordrande uppgift, så måste de i likhet med sina amerikanska systrar taga i sin tjänst en mängd »praktiska och bekväma anordningar — — — utsökta redskap och sinnrika maskiner, lätt tillgång till skolade specialister i de husliga facken för extra behof, en rad af institutioner, som ta vid, där den privata kraften är otillräcklig o. s. v.»

Med ett ord: den enskilda husmoden kan i regeln icke klara den vanskliga situationen, här behöfs sammanslutning. Först och främst af målmedvetna och kloka kvinnor med stark och utvecklad solidaritetskänsla, men också ett samarbete mellan kvinlig fackkunskap å ena sidan och den modärna ingenjörsvetenskapen och arkitekturen å den andra. Våra hem måste nämligen i mycket ombildas, om icke bördan skall bli alltför tung och krävande för de kvinnor, som vilja taga upp den.

Det återstår dock ännu en samverkan att tala om. Måkan och modern mäktar icke stå ensam med de nya uppgifterna. Hon måste ha hjälp af sina egna, af man och barn, gossar såväl som flickor. Fru Törne ger en, som jag tror, ganska träffande förklaring till att »utan-jungfru-systemet» i så mycket större utsträckning kunnat tillämpas i andra länder än i Sverige, då hon framhåller att »den svenske mannen icke är riktigt god att arbeta åt

i hemmet». Han klandrar hellre än han berömmar och saknar förmågan att skyla öfver ett missöde med skämt. Nej, skall ett bättre sakernas tillstånd kunna framföras ur det gamla, så måste »våra män förbinda sig att under öfvergångstiden vara så änglagoda — som det är dem möjligt». Denna föreskrift är verkligen behöflig såsom en motvikt mot de stora kraf »solidar-systemet»,* ställer på kvinnan. Utan en sådan uppfordran till ridderlighet vore det fara värdt, att herrar äkta män uteslutande skulle ha begagnat fru Törnes bok som ett vapen mot sina fruar och ideligen tutat dem i öronen hvad en hustru i sin prydnad bör kunna åstadkomma, det skulle ha blifvit något i samma väg som de där af männen beundrade och af fruarna hatade och föraktade insändarne i tidningarna, som skildra hur en sparsam husmoder på ett glänsande sätt kan sköta sitt hushåll på nästan ingenting. Det är för resten inte utan att fru Törne själf drar fram ett par sådana där fasansväckande rekord i duglighets- och sparsamhetsväg. Eller hvad skola vi tänka om den där våningen på tre rum och kök, som fru Törnes väninna, »med tvätten till stor del hemma», eldade för 29 kronor pr år? Måste vi inte hoppas på att hon hade en strykinrättning i våningen inunder?

Men låtom oss återgå till de förändringar, som måste vidtagas i våra bostäder, om dagen skall kunna gry för det nya systemet! Först måste ett röjningsarbete äga rum. Bort med allt onödigt, meningslöst »kraf», som förvandlar våra rum till möbelmagasin och gör dem så dammupsugande och så »hårdstädade!» Låt det enkla och gedigna råda i stället. Möblera ditt sofrum på sådant sätt, att du hastigt och grundligt kan städa af det på morgonen. Låt ett eller två hemtreffiga hvardagsrum aflösa salongerna, »matvrån» kan ersätta den forna lyxmatsalen, ty det nya systemet medför, såsom vi strax skola se, en genomgripande förändring i arten af vårt umgängeslif.

I stället för hvad som tages bort, får solidarhemmet ett nytt rum, som fru Törne i brist på annat namn kallar »renseriet». Renseriets är verkstaden, där man utför alla de arbeten, som förut med orätt förlagts till köket. Här rymmas alla de apparater till förenkling och fullkomning af hvardagssysslorna, som en praktisk husmoderhjärna någonsin kan drömma sig, och köket

* Solidar är ett nytt ord, som vill sammanfatta begreppen solid-solidarisk-solo till ett enda.

får återgå till sitt ursprungliga ändamål: att vara den atelier, där vår mat beredes, ett rum, som kan hållas så fint, att vi med smak kunna intaga våra måltider där — vi och våra riktigt goda vänner. De andra, »umgängesvännerna», bjuda vi utomhus.

Huru man skall kunna ordna sig så, att dessa utomhus-bjudningar inte bli desamma som att äta på hotell, hur husmödrarna i solidarhemmet skola genom ett slags ideal till arbetsbyrå erhålla skolad och ändamålsenlig hjälp vid alla de tillfällen, då den egna kraften sviker, hur man bäst skall förfara vid förekommande sjukdom eller då ens tid upptages af saker, som ligga utom det husliga området, detta och mycket mer lämna vi åt fru Törne själf att utveckla. Kanske ha vi redan gått för mycket i detalj i denna kortfattade redogörelse.

* * *

Det är två frågor, som osökt framställa sig, när man läst fru Törnes bok och försöker tänka sig dess idéer tillämpade i praktiken. Den ena är hur vår tids ofta så klena och nervösa husmödrar, äfven med en mångfald nu okända lättnader skulle gå i land med en så kräfvande uppgift som det solidarsystemet innebär. Den andra är om icke våra hem och vårt umgängeslif skulle nödgas undergå en nästan alltför våldsamt förändring för att svara mot detta system. Men äfven om man finner ett eller annat förslag väl radikalt, skall man icke kunna neka att samhällsutvecklingen tydligt pekar hän mot ett dylikt själfhjälps- och sammanslutningssystem. Och blir det — kanske ganska snart — för de flesta ibland oss en nödvändighet att på ett helt annat sätt än hittills stå på egna fötter, hvarför inte börja uppfostra sig för dessa nya kraf eller åtminstone klart tänka sig in i desamma? Och säkert är att fru Törnes bok gifver läsaren åtskilligt att fundera öfver. Förf. är föröfrigt lifligt medveten om att de nya problem själfhjälpsystemet skulle framkalla, kunna lösas på många olika sätt. Utan allt öfversitteri framställer hon hur hon för egen del tänkt sig lösningen och lämnar sedan fältet fritt för täflan om ytterligare förbättrade metoder.

Men hufvudprincipen, som hon velat häfda är denna: skall det uppstå bättre och sundare förhållanden i hem och umgängeslif, så måste kvinnan taga initiativet därtill. Hon måste använda

sin medfödda administrationsförmåga, uppöfva sin solidaritets-känsla, lägga ned sin själ i uppgiften och arbeta ej blott för sig och de sina utan för framtiden, för hemmens lycka.

Fanny Ekenstierna.

Den kvinliga rösträttens framstegslinie.

I vår tid med dess förkärlek att uppdelas i linier olika kultur-företeelser kan man väl ha rätt att i fråga om den kvinliga rösträtten säga, att den numera tagit en riktning, som afgjordt följer framstegslinien.

Fyra motioner för kvinnans rösträtt inom de senaste veckorna väckta i vår riksförsamling! Äfven för de mera sangviniska inom kvinnornas läger torde detta verkat som en öfverraskning. Visserligen hade man med glädje konstaterat en betydande svängning af opinionen för vår sak, men knappast vågat hoppas på att sympatierna för densamma skulle få ett så värtaligt uttryck. Det återstår emellertid att se om *någon* af de här nedan nämnda förslagen lyckas samla omkring sig en erforderlig majoritet.

I förra häftet delgäfvo vi våra läsare hufvudpunkterna i den kungl. rösträttspropositionen och den däri förekommande motiveringen till afslaget på kvinnornas rösträttskraf. Argumenten voro ju desamma, som statsministern använde i sitt svar till de kvinnodeputationer, som i slutet af förlidet år uppvaktade regeringen, och redan af detta svar fick man ju en ganska liflig känsla af att höga vederbörande icke hade blick för den verkliga situationen, utan i denna sak endast utgingo från partisynpunkt. Enligt denna var kvinnornas rösträttsfråga blott den lilla tufva, som skulle komma det kungl. förslagens lass att stjälpas öfverända, alltså bort med den. Att det stod en så stark och fast kvinlig opinion bakom tycktes regeringen ej ana, och lika litet att strömningen för kvinnornas rösträtt var så pass stark inom riksdagens olika partigrupper. Från denna sin villfarelse torde den dock blifvit tagen genom de sista tilldragelserna, då både från höger- och vänsterhåll motioner om politisk rösträtt för kvinnor bombarderat kamrarna.

* * *

Vi meddela här hufvudinnehållet af de inlämnade motionerna. Först i ordningen kom herr *P. Em. Lithander* i Första kammaren. Hans motion gick i hufvudsak ut på: att med afslag af kungl. maj:ts proposition i rösträttsfrågan kungl. maj:t ville

låta utarbete ett rösträttsförslag, upptagande *politisk rösträtt äfven för egifta och gifta kvinnor* att förelägga riksdagen så tidigt, att dess beslut kan fattas före valperiodens slut».

I den ganska vidlyftiga motiveringen kritiserar motionären med skärpa regeringens rösträttsförslag och hela principen om den »allmänna rösträtten, ett begrepp, hvilket alltid måste förblifva sväfvande, emedan det aldrig kan i sin fulla utsträckning tillämpas». »Men, vidgår han, då nu den allmänna rösträtten en gång blifvit proklamerad och utvecklingen synes vilja taga den riktningen kräfver den allmänna numeriska rösträtten att äfven *kvinnor* få tillträde till valurnorna».

Motionären stöder sitt yrkande bl. a. på följande skäl:

»I vår tid och under nu inträdda sociala förhållanden finnes ett betydligt antal kvinnor, som äro verksamma på det ekonomiska och på det administrativa området och där förträffligt fylla sin plats i samhällets arbete. Många kvinnor drifva enskild affärsverksamhet, i vissa fall af ej obetydlig utsträckning, andra äga och förvalta stora landegendomar, och talrika fruntimmer äro anställda i det allmännas tjänst på en mängd olika områden. Om alla dessa kan sägas, att de besitta större bildning och hafva en ansvarsfullare medborgerlig verksamhet än flertalet af de många nya manliga väljare, som genom det föreliggande rösträttsförslaget skulle få tillträde till valurnorna. Det ligger en fullständig orimlighet t. ex. däri, att ett fruntimmer, som äger en stor landegendom eller drifver en betydande affär, ej själf skulle få utföra rösträtt, under det denna rätt tillkommer hennes ringaste tjänare.

Jag finner alltså de petitioner, som från en hel del kvinliga möten tillställts regering och riksdag, fullt befogade och kan ej se annat än att denna sak bör upptagas i samband med det föreliggande förslaget till införande af allmän politisk rösträtt i vårt land».

Motionären anför därefter citat ur dessa petitioner och tillägger: »Jag har visserligen städs haft den uppfattningen, att kvinnans bästa och förnämsta verkningskrets är familjen och det husliga lifvet, men lika litet som andra kan jag vara blind för det faktum, att i vår tid ett allt större antal kvinnor föras in på områden, där de ställas i ett mera omedelbart förhållande till samhället, hvilket af dem utkräfver skatt i samma utsträckning som af män».

»Det lärer ej kunna förnekas, att genom införandet af den allmänna rösträtten för män sannolikt mycken ovederhöftighet kommer att inblandas i det politiska lifvet och många mindre välbetänkta ytterlighetsåtgärder komma att sättas under debatt, hvilket allt kan komma att med framgång utnyttjas för partiändamål, som ej sammanfalla med samhällets intressen. Det kvinliga elementet med sitt blidare och mindre för ytterligheter fallna skaplygne kan härtill bilda en motvikt, då kvinnans känslor och uppfattningar äro mera riktade på familjen och det en-

skilda lifvet. Exempel härpå torde icke vara svåra att finna. Särskildt skulle i våra tider ett kvinligt inflytande troligen förmått att betydligt moderera våldsamheten i den socialistiska politik, som skapar så mycket elände i arbetarnas hem. De bittra tårar, som grätas i dessa hem, då hufvudern af ett tyranniskt partiväsen tvingas att gå ifrån sitt arbete och utsätta hustru och barn för svält och nöd, skulle säkerligen till stor del ej behöft förekomma, om kvinnorna haft politiska rättigheter. Mig veterligen frampressa sorgen och nöden på kvinliga läppar ofta den harmsna frågan, hvad samhället egentligen duger till, då det ej förmår skydda männens rätt att ärligen arbeta.

Till detta — att kvinnan blefve ett skydd för familjen och det husliga lifvet gent emot partityranniskt våld — kan jag med skäl foga den erinringen, att kvinnan i mån af förmåga utgör ett naturligt stöd för nykterhetssträfvanden och öfver hufvud för ett religiöst och sedligt lif, en roll som i vår tid är blott alltför nödvändig».

»Det andra särskilda skälet, heter det vidare, som förmår mig att framställa denna motion, rör de politiska konjunkturen med afseende på den kvinliga rösträtten. Frågan därom är nu en gång väckt i vårt land och har börjat debatteras på allvar. Det är väl icke någon, som tror, att denna debatt skall afslutas och saken begrafvas i glömska om det nu föreliggande rösträttsförslaget — där kvinnan är utesluten — blifver af riksdagen godkändt. Tvärtom tyda alla tecken på, att en omfattande kvinnorörelse skall, med manligt understöd, göra sig gällande och ett nytt agitationsämne komma att sysselsätta sinnena åratals framåt till föga fromma för endräkten i samhället. Denna agitation skulle förmodligen blifva så mycket bittrare som de makthafvande i en enligt regeringens förslag bildad Andra kammare minst af allt skulle finna ett kvinligt modererande element lämpligt för sina syften. Här af synes mig följa, att, så vidt frågan om kvinlig rösträtt icke skall undertryckas utan i Sverige upptagas till behandling, så bör det ske *nu* och icke uppskjutas till längre fram. Det afvisande svar, som den nuvarande regeringen genom h. ex. statsministern gifvit de kvinliga deputationer, som uppvaktat honom i rösträttsfrågan, anser jag således ingalunda vara välgrundadt. Det verkar dessutom öfverraskande, då från samma håll förut yttrats så många vackra ord på folkmöten och vid andra tillfällen just i det syfte, som de många kvinnopetitionerna innefatta. Och halft upprörande blir effekten, då man besinnar, att den nuvarande regeringens flertal utgått ur och tillhör det läger, där man med ifver förkunnar, att den, som ej har politisk rösträtt 'är beröfvad fädernesland och medborgerliga rättigheter', hvaraf skulle följa, att samma regering ville hålla Sveriges kvinnor fosterlandslösa och medborgerligen rättslösa. Sådant vore ju oförenligt med en ärligt menad liberalism och sann humanitet».

I Första kammaren har äfven af herr *Sjöcrona*, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hans vid föregående riksdagar väckta förslag, inlämnats en motion om rösträttens utsträckning äfven till *kommunalt röstberättigad kvinna*, som före början af kalleråret fyllt 25 år».

»Rättvisan i att kommunalt röstberättigad kvinna också må erkännas vara politiskt röstberättigad har, menar motionären, aldrig egentligen blifvit bestridd och synes vara så själfklar och uppenbar, att skärskilda skäl därför icke behöfva återopas. Konstitutionsutskottet vid 1902 års riksdag, som erkände denna tanke vara ur teoretisk synpunkt tilltalande, förklarade sig dock sakna anledning att beträda då framställt förslag i ämnet, enär detsamma skulle innebära införande i offentlig rätt af en ny princip, som ännu ej vunnit tillämpning i andra länder, och skulle åstadkomma en i många förhållanden inverkan omdaning af vårt politiska system! Hvad utskottet sålunda anfört kan möjligen äga tillämpning i fråga om *valbarhet* för kvinna, men saknar allt berättigande i afseende å endast *valrätt*. Särskild 'utredning' rörande denna fråga torde icke vara erforderlig. Ty är det rättvist, att kommunalt röstberättigad kvinna har politisk rösträtt, så bör naturligtvis denna rätt henne tillerkännas, ehvad antalet af de därigenom tillkommande röstberättigade blifver större eller mindre».

* * *

De tvenne motioner om rösträtt för kvinnor som väckts i Andra kammaren, har den ena herr *Lindhagen*, den andra herr *Hörnsten* till upphofsman, båda med flera medmotionärer.

Herr Lindhagens motion, som i flera väsentliga punkter afviker från det kungl. förslaget, är en god del radikalare än detta. Den går ut på att *valrätt tillkommer enhvar välfrejdad svensk medborgare, såväl man som kvinna, som före det kalenderår, hvarunder val äger rum, uppnått 21 års ålder, dock ej den som står under förmynderskap eller fattigvårdsstyrelses målsmansrätt*.

Till ledamot i andra kammaren kan endast utses *man*, som uppnått 25 års ålder samt äger valrätt inom det län, till hvilket valkretsen eller någon del af densamma hör, skolandet härvid Stockholms stad anses som ett län».

Med hr Lindhagen ha förenat sig hrr Jakob Pettersson i Södertälje, Jacob T. Larsson i Lund, L. Gust. Broomé, Fr. Söderbergh i Karlshamn, Fr. Berglund, Edv. Wavrinsky och Knut Kjellberg.

Efter en på de senaste tilldragelserna stödd historisk exposé kritiserar motionären i den vidlyftiga motiveringen till sin motion det kungl. förslaget ur den allmänna och lika rösträttens synpunkt. Den viktigaste afvikelsen ligger i *kvinnornas uteslutande*. Här återge vi motionen i sammandrag.

»Enligt det åskådningssätt, som väl nu kan anses ha slagit

igenom, böra kvinnorna ha politisk rösträtt helt enkelt därför, att de äro medborgare. Det är därför obehöfligt att söka utgrunda om denna befogenhet bör tillkomma kvinnorna såsom en naturlig rättighet eller i följd af dess gagn för dem och samhället.

För hvarje steg, som under det gångna århundradet tagits i syfte att gifva kvinna samma rättsställning som man, har regelbundet de största faror förutspåtts, hvilka sedan regelbundet utelämnat. Den gammaldags invändningen att kvinnans kallelse skulle hotas af den nya ordningen kan ha skäl för sig om man vill återföra människorna till en isolerad naturtillvaro, frigjord från allt samfundsförtryck. Men denna möjlighet kan i våra dagar icke vidare komma med i räkningen. Meningen är ej att kvinnorna skola öfvergifva sina dagliga sysselsättningar lika litet som männen sina, därför att man vill gifva dem något inflytande på de lagar, under hvilka de skola lyda. Meningen är tvärtom att bereda dem tillfälle att bidraga till skapandet af bättre förutsättningar för att kunna på bästa sätt fullgöra sin kallelse.

Beträffande verkningarna af kvinnans politiska myndighetsförklaring oroar man sig från vänsterhåll att denna skall blifva en s. k. konservativ garanti, högermännen befara att händelserna skola kunna utveckla sig i motsatt riktning, t. o. m. många af liberalerna, bland hvilka frågan f. n., menar motionären, måhända har sina flesta uppriktiga anhängare, hysa den farhågan, att emedan kvinnor företrädesvis besöka kyrkorna och bönhusen de äfven i politiken skola gå i ledband af prästerna; och hvad arbetarpartiet beträffar, har det visserligen redan länge kvinnans rösträtt på sitt officiella politiska program, men det stora organisationsarbetet har så uppslukat lejonparten af intresset, att den kvinliga rösträtten bland arbetarna icke uppbäras af någon vidare hänförelse.

När kvinnorna således, efter hvad motionären konstaterar, egentligen icke har att påräkna några starka sympatier inom något parti, hur lyckligt är det inte, säger han, att de icke lyssnat till dessa dåliga råd, som ständigt manat dem att för sin egen saks skull hålla sig undan! Man får också ständiga bevis på hur nyttigt alla dessa i rätt tid och på rätt ställe gjorda påtryckningar och erinringar verkat i syfte att föra saken framåt i alla vederbörandes sinnen. Man må icke heller förundra sig öfver att de målmedvetna kvinnorna vilja hafva sin rösträtt just nu, emedan ett enastående tillfälle till genomförande af en verklig rösträttsreform, som skulle rycka kvinnorna med, nu föreligger och kanske icke på länge återkommer. Förespeglningarna, att kvinnorna snart skola få rösträtt sedan männens rösträtsfråga slutligen ordnats, misstro de i hög grad med åberopande af erfarenheterna från England och Nordamerikas Förenta stater.

Vidare bemötes utförligt invändningarna rörande civillagens bestämmelser om mannens målsmanskap och de hinder som därigenom kan uppstå för gift kvinna att erhålla politisk rösträtt, så

väl som en del andra juridiska, taktiska och principiella skäl mot reformen, bl. a. rösträtten i förhållande till det så mycket omtalade *värnepliktsstrecket*. För den kvinliga rösträtten utgör, säger herr Lindhagen, detta streck visserligen ej något hinder. Äfven män, som äro odugliga till värnplikt, få valrätt, och till kvinnornas fördel kan ju åberopas, att de som mödrar också fullgöra sin betungande värnplikt till samhället.

Beträffande *valbarheten* medger motionären, att det nog vore önskligt att äfven kvinna, i likhet med hvad det finska förslaget innebär, förklarades valbar till ledamot af representationen, men då de för sitt medborgarskap intresserade svenska kvinnorna själfva, förmodligen af opportunitetsskäl, ännu ej uppställt detta kraf är det nog »för saken gagneligast att nu inskränka sig till att på detta sätt börja varsla om hvad som en gång nog skall komma».

I följande satser sammanfattar motionären hufvudgrunderna till sitt yrkande på politisk rösträtt för kvinnor.

»Den allmänna rösträttens princip är att samla alla medborgare till ett arbete för deras eget och det allmännas bästa. Då kvinnorna äfven äro medborgare och hafva intressen att bevaka, måste de vara med. Verkningarna af den kvinliga rösträtten är det då tämligen lönlöst att söka utgrunda. Sannolikt skola kvinnornas svagare sidor likaväl som männens mindre tilltalande egenskaper ibland göra sig ofördelaktigt gällande. Mången hoppas, att kvinnorna å andra sidan skola föra med sig ett nytt befruktande sinnelag och praktiskt sinne i politiken. Kanske skall detta i mycket visa sig vara en illusion. Men visst är däremot, att äfven kvinnorna i längden skola sträfva att afhjälpa de missförhållanden, hvarunder de själfva lida. Och då dessa missförhållanden icke äro mindre än männens utan i en af de senare närmast för sina behof skapad samhällsordning, kanske ännu större, så behöfver man icke befara, att kvinnorna ej skola ådagalägga tillräcklig reformvänlighet.

* * *

I den af hr *Hörnstén* m. fl. väckta motionen, som ansluter sig till det kungl. förslaget, heter det att, »då enligt vår uppfattning de skäl, som åberopas till förmån för den politiska rösträttens utsträckning för män, med lika styrka tala för medgifvande af rösträtt för kvinnor, få vi med åberopande af den utredning rörande den kvinliga rösträttsfrågan som lämnas i den af herr Lindhagen m. fl. vid innevarande riksdag väckta rösträttsmotionen hemställa:

att valrätt tillkommer envar välfrejdad *svensk medborgare*, såväl man som kvinna, som före det kalenderår, hvarunder val äger rum, uppnått 24 års ålder.

I ett alternativförslag ifrågasättes dock, att gifta kvinnor, som ej ha boskillnad, skulle undantagas från rösträtten.

Med hr Hörnstén förena sig hrr Robert Johansson i Jönköping, Karl Warburg, S. J. Enander, W. Johansson i Öija samt S. Natt och Dag.

* * *

Naturligtvis ha kvinnornas egna åtgöranden — de af hr Lindhagen åberopade »i rätt tid och på rätt ställe gjorda påtryckningarna och erinringarna» — en högst betydlig del i det intresse för deras sak, som tagit sig uttryck genom här nämnda riksdagsskrifvelser. Den enastående lifaktighet som kännetecknar kvinnornas rösträttsrörelse får väl vara ett bevis på hur kvinnorna själfva ställa sig till frågan om politisk medborrätt och att, som det heter i *Årsberättelsen för 1905*, nyss utsänd af *Centralstyrelsen för landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt*, »kvinnornas växande rösträttsrörelse är en af årets anmärkningsvärdaste och mest glädjande företeelser. Ljudet af denna rörelse, hvilket först förnummits helt svagt, har så tilltagit i styrka att troligen inom en snar framtid intet öra kan sluta sig för kvinnornas rop på rätt att få göra sin insats i det allmänna lifvet till gagn för sitt fosterland».

Af ofvannämnda årsberättelse — hvars hufvuddrag undan för undan i fjolårets årgång af denna tidskrift delgifvits våra läsare, framgår, att under år 1905 räknade vårt land 47 kvinliga rösträttsföreningar, till hvilka under innevarande år får läggas ytterligare 7, hvarför deras sammanlagda antal f. n. uppgår till 54.

Utom den direkta vädjan till regering och riksdagsmän, som legat i de många från rösträttsföreningarna inlämnade skrivelserna och petitionerna, ha kvinnorna verkat för sin sak genom offentliga möten och sammankomster.

Bland dessa må i första rummet nämnas det föredrag om »kvinnans politiska rösträtt», som den 8 sistlidne mars hölls af fru *Ann-Margret Holmgren* i Musikaliska akademiens stora sal, den största konsertlokal vår hufvudstad äger, och som var fylld af en intresserad, ja man kan säga andaktsfullt lyssnande publik. Denna stämning förtjänar särskildt att betonas, emedan församlingen utgjordes af en hel del andra element, än dem man brukar vara van att finna vid kvinnornas möten: nämligen regeringsmedlemmar, riksdagsmän och åhörare och åhörarinnor, representerande Stockholms mest skilda samhällslager. Man kan äfven utan öfverdrift säga, att det på en gång värdiga och enkla, öfvertygande och måttfulla föredraget förvärfvade många nya anhängare åt kvinnornas rösträtts sak.

* ————— *

Internering af alkoholister.

Vid 1903 års riksdag väcktes af hrr Jakob Pettersson, Curt Wallis och Ernst Beckman en motion, undertecknad af 31 af Andra kammarens ledamöter och gående ut på »att riksdagen måtte hos kungl. maj:t anhålla, att kungl. maj:t ville efter verkställd utredning, för riksdagen framlägga förslag till lag i syfte, att under iakttagande af erforderliga försiktighetsmått mot missbruk, möjliggöra internering af alkoholister äfven mot deras vilja i för dem afsedda kuranstalter».

Lagutskottet, som hade att behandla motionen, erkände frågans stora vikt, men ansåg sig, till följd af de många omständigheter som härvidlag måste tagas hänsyn till, ej böra gå längre än till att förorda en skrifvelse till kungl. maj:t med anhållan, att kungl. maj:t ville låta verkställa utredning, *hurvida och i hvad mån föreskrifter måtte kunna meddelas i fråga om internering af alkoholister äfven mot deras vilja i för dem afsedda kuranstalter samt, i fall utredningen därtill gifve anledning, framlägga förslag till lagstiftning i ämnet.*

Denna lagutskottets hemställan bifölls i Andra kammaren utan votering. I Första kammaren afslogs den med 64 röster mot 19.

Vid 1905 års riksdag framkom motionen ånyo. Framställningen hade nu samma formulering som den af Lagutskottet föreslagna, och instämmanden hade gjorts af 37 af Andra kammarens ledamöter. Då det anmärkts, att begreppet alkoholist icke varit tillräckligt definieradt, upplyste motionärerna, att med detta ord förstods »en sådan person, hos hvilken begäret efter starka drycker antagit en sjuklig karaktär samt gått så långt, att vederbörande till följd af sin dryckenskap ej längre kan sörja för sig själf eller är en fara för sin omgifning».

Lagutskottet hemställde nu om bifall till motionen, och denna hemställan bifölls af Andra kammaren utan votering. Oaktadt ett varmt och kraftigt försvar afslogs dock motionen äfven denna gång i Första kammaren med 65 röster mot 33.

Men motionärerna ha icke fällt modet. Än en gång framkommer samma hemställan vid årets riksdag, denna gång med instämmande af 52 bland Andra kammarens ledamöter. Skall den möta samma öde som sina föregångare? Skall Första kammaren än en gång motsätta sig blotta utredningen af en samhällsfråga af så stor betydelse som denna? Det skulle i sanning kännas som ett slag i ansiktet för alla dem, som i motionens syftemål se en möjlighet till upprättelse för den förfallna alkoholisten, och

den enda utsikten till räddning för de tusentals olyckliga varelser, som heta drinkares hustrur och barn.

Det fordras ett högst ovanligt mått af moralisk kraft för att en människa utan yttre hjälp skall kunna bryta den förnedrande boja, som dryckenskapslasten pålägger sina slafvar. I sina bättre stunder fasar visserligen alkoholisten för det öde, mot hvilket han känner sig motståndslöst drifvas. Hos en och annan blir fruktan för detta öde så stark, att han frivilligt låter sig intagas på ett alkoholisthem för att söka bot. Sådana hem finnas ju, och de hafva utan tvifvel sin stora betydelse, men deras priser gör dem oåtkomliga för den fattige; och hvar är behovet störst, om icke just i den fattigare klassen? Hvem har räknat hustrurnas tårar i dessa hem, där arbetsförtjänsten allttjämt går på krogen och nöden grinar i hvarje vrå af den torftiga bostaden, som kanske utplundrats på möbel efter möbel för att tillfredsställa husfaderns spritbegär? Och det finns väl knappast i språket en sammanställning, som ljuder så tröstlös som: drinkarens barn. Hvilket öde är tyngre än det som väntar dessa oskyldiga små, som kanske räkna sitt upphof från rusets otillräkneliga stunder och redan före födelsen insupit fröet till en mångfald af laster. Siffrorna inom vår brottmåls- och därhusstatistik tala ett kallt och nyktert men förfärande tydligt språk om hur fädernas missgärningar i sådana fall hemsökas på tredje och fjärde led. Och väl kunna vi fråga oss: ha sådana fäder någon rätt att alltfort gifva upphof åt nya lif? Finnes icke en gräns, där det personliga ansvarlösa godtycket upphör, och samhällets ansvarskänsla och själfbevarelse-drift tager vid?

Och om det finns en nästan ännu tyngre lott än att från födelsen bära dylika dödsfrön inom sig, så är det väl den att skänka lifvet åt sådana barn och förstå hvilket öde som väntar dem. Det är sant, att bland drinkares hustrur och mödrarna till deras barn finna vi ofta sådana, som bära sin pröfning på ett verkligt storslaget sätt, och med sitt eget arbete i det allra längsta hålla ihop det gemensamma hemmet, men det finns dock en gräns, där både kropps- och själskraft tar slut, och vore det ej samhällets enkla plikt att rädda så många kvinnor som möjligt från att öfverstiga den gränsen? Det finns visserligen mer än ett hem, som faller sönder genom *hustruns* oduglighet och slarf, ja, sorgligt att säga, någon gång äfven genom hennes onyktra lif, men vi få inte glömma hvad som under en af debatterna om tvångsinterneringen framhölls inom Första kammaren, då en talare med vidsträckt erfarenhet i fattigvårdsarbetet sade sig ha iakttagit, att i 90 fall af 100 familjens obestånd varit beroende af husfaderns omåttliga spritbegär.

Det har sagts, att en dylik tvångsinternering skulle vara ett ingrepp i den personliga friheten. Dettå är i viss mån sant, men man visar inte samma tolerans och ömsinhet, när det är fråga om att internera tjufvar och dårar. Och hvem är samhälls-

farligare, den »långfingrade» individen eller en delirant, som, kanske försedd med skjutvapen, hotar de sina till lif och lem?

Det är väl icke tvifvel underkastadt, att en internering i tid kan betyda räddning för mer än en af dem, som befinna sig på det sluttande planet. Och är verkligen faran för missbruk så stor i en tid, då en vaksam press och en sensationslysten allmänhet håller noggrant ögon på allt, som har minsta tycke af »inspärningshistoria». Och knappast skulle väl hustrurna i allra första hand påyrka att få sina män internerade. Dessutom torde den mycket omtalade utgift, som alkoholisthemmen skulle föra med sig — en utgift som till stor del torde kunna kvitteras genom minskningen i fängelsernas och tvångsanstaltarnas budget — utgöra en garanti för, att samhället ej i onödan begagnade sig af sin rätt.

Vi må hoppas, att den viktiga frågan vid innevarande riksdag äntligen måtte anses mogen till lösning. Då den först kom upp vid 1903 års siksdag, ansåg man att denna »mognad» ännu ej vore vunnit. En af förslaget vännar i Första kammaren yttrade emellertid vid debatten i ämnet: »Saken är icke mogen, heter det. Ja, fråga dem som stå närmast drinkarne, fråga deras hustrur och familjer, om de ännu icke anse den vara mogen.»

Socialdemokratiska kvinnor och rösträttsfrågan.

Att det socialdemokratiska partiet förstår att upprätthålla en mycket sträng partidisciplin, torde vara väl bekant för alla. Att det därför kräfvades mod att våga uttala en mening, som afviker mot den, som af den högsta partiledningen stämplats som »den rätta», är lätt att inse. Detta mod har dock visats af några för kvinnornas rösträtts sak varmt intresserade kvinnor inom det socialdemokratiska lägret.

I stadgarna för det socialdemokratiska partiet finnes en bestämmelse att, om 500 partimedlemmar begära inkallande af extra partikongress (partikongressen utöfvar högsta ledningen af partiet; mellan kongresserna utöfvas denna af partistyrelsen) så är partistyrelsen skyldig att antingen genast inkalla extra partikongress eller åtminstone låta verkställa öppen omröstning härom i alla landets arbetarkommuner. Då man betänker, att arbetarkommuner finnas äfven på de allra minsta platser öfver hela landet, så förstår man, att en sådan omröstning skulle betyda en agitation

af enastående omfattning och betydelse bland de lager af vårt folk som tillhöra arbetarkommunerna.

Den 18 jan. i år voro några kvinnor tillsammans och utsågo de då tre bland sig, kappsömmerskan Anna Pettersson, försäkringsinspektrisen Anna Johansson och fru Ellen Dahlbäck att försöka insamla de 500 namn, som erfordras för en dylik begärans framställande. De hade ej lång tid på sig — listorna indrogos redan den 15 febr. — men icke desto mindre lyckades de erhålla ej mindre än 1,192 namn på sina listor, sålunda mer än dubbelt mot hvad som behöfdes. Af en listorna vidfogad skrivelse underrättades undertecknarne om, att listorna voro afsedda att användas på följande sätt:

»Partiets riksdagsmän underrättas genom besök af därtill utsedda, att på listorna samlats underskrifter af 500 eller flera partimedlemmar och riksdagsmännen tillfrågas om de under 1906 års riksdag vilja framföra eller understödja en sådan motion som, om den bifalles, utverkar allmän, lika och direkt rösträtt åt kvinnorna samtidigt med rösträttsutvidgningen för männen.

Ifall icke gynnsamt och bindande svar afgifves af partiets riksdagsfraktion, inlämnas listorna till partistyrelsen».

Då själfva petitionen är mycket upplysande om deras åsikter, som uppsatt densamma, meddelas äfven den här nedan fullständigt:

Till styrelsen för Sveriges Socialdemokratiska arbetarparti!

Därför att arbetarepartiets politiska dagsprogram, ånyo fastställt af 1905 års partikongress, fordrar allmän, lika och direkt rösträtt för män och kvinnor, utan någon af könsskillnaden betingad olikhet;

därför att en särskild »kvinnofråga» framtingas äfven inom arbetarpartiet i samma mån det visat sig att partiets målsmän icke enigt tillgodose kvinnornas rätt enligt dagsprogrammet lika så väl som männens;

därför att tiden nu bör anses vara inne för Sveriges kvinnor att begära erhållande af politisk rösträtt samtidigt med rösträttsutvidgningen för männen och på lika villkor som för männen;

därför att en liflig rörelse för den kvinliga rösträttsaken nu pågår inom landet, hvilken rörelse, trots regeringens afböjande hållning, redan ledt därtill, att under 1906 års riksdag kan från borgerligt håll påräknas motion i syfte att utverka allmän, lika

och direkt rösträtt för kvinnorna samtidigt med rösträttsutvidgningen för männen;

därför att arbetarepartiet bör se till att kraftigt understödja denna rörelse och lämna sina både kvinnor och män bästa tillfälle att uttala sig för att medborgarrätten nu må utverkas äfven för kvinnorna, något, som är behjärtansvärdt i främsta rummet för det arbetande folkets kvinnor;

på dessa skäl hemställa undertecknade partimedlemmar

att partistyrelsen måtte till ofördröjligt sammanträde inkalla en extra partikongress för beslut om partiets nuvarande ställning till frågan om politisk rösträtt för kvinnorna.

För den händelse partistyrelsen mot vår förmodan skulle finna sig sakligt befogad att afslå vår ofvanstående begäran, hemställa vi med stöd af § 5 mom. 3 i partistadgarna:

att öppen omröstning inom partiet måtte genom partistyrelsens försorg verkställas öfver den fråga vi sålunda väckt om inkallande af extra kongress för angifvet ändamål.

Så snart listorna voro indragna, begärdes också, att en komité af 8 personer bland petitionens undertecknare skulle få ett samtal med det socialdemokratiska partiets riksdagsmän, och den 27 febr. afhölls här också ett litet möte bestående af den ofvannämnda komitén och samtliga de 13 socialdemokratiska riksdagsmännen. Riksdagsmännens svar har sedan på komiténs begäran skriftligen sammanfattats. Det var sådant man förut väntat det: de mångomtalade »taktiska» skälen hindrade riksdagsmännen att *nu* väcka motion i denna fråga, och de ansågo sig ej kunna stå till svars för sina valmän att nu genom framdrifvandet af krafvet på kvinnans rösträtt »inbjuda första kammaren att med anledning af motion från oss genom beslut om ny utredning hindra ett positivt resultat i fråga om rösträtten för män».

Samma dag som detta svar emottogs inlämnades petitionslistorna till partisekreteraren och nu äger partistyrelsen, som sammanträder i slutet af mars månad, att fatta beslut om hvad som i denna fråga bör företagas med anledning af petitionen.

Detta de socialdemokratiska kvinnornas uppträdande torde vara förtjänt af uppmärksamhet, icke blott därför att en modig och energisk handling alltid är det, utan framför allt såsom ett glädjande bevis på solidaritetskänsla mellan kvinnor. Det vore godt

om kvinnor tillhörande andra politiska kretsar lika klart insågo, att det i denna fråga gäller att handla på eget ansvar, utan hänsyn till den uppfattning om den kvinliga rösträttens lämplighet, som gör sig gällande inom det ena eller andra partiet.

A. G.

Rösträttsnotiser från utlandet.

Finland: I det af representations-reformkomitén uppgjorda förslaget till ny landtdagsordning äro §§ 5 och 6 särskild beaktansvärda ur kvinnosynpunkt. Den förra är af följande lydelse:

Berättigad att deltaga i landtdagsmannaval är enhver finsk medborgare, såväl man som kvinna, som före valet fyllt tjugooett år.

Den senare lyder:

Valbar till landtdagsman är, utan afseende å boningsort, enhver som är valberättigad och före valåret fyllt tjugofem (alternativt tjugofyra år).

*

Norge: Vänstern har på sitt valprogram upptagit *politisk rösträtt för kvinnor efter samma bestämmelser som gälla för den kommunala rösträtten.*

Kvinnans rösträtt har äfven varma förespråkare inom högern. När det oaktadt dess valupprop intet därom innehåller, beror det menar högerpressen därpå, att den närmaste framtiden först och främst skall viga åt det ekonomiska arbetet, hvilket är bäst betjänt med, att det icke kastas in i nya och stora politiska tvisteämnen.

*

England och Skottland: I dessa länder medföra aflagda universitets-examina politisk rösträtt. Denna omständighet ger anledning till en artikel i Westminster Gazette om den kvinliga rösträtten, där det heter:

Vid universiteten äro icke kvinnor på lagliga grunder utestängda från rätten att deltaga i parlamentsvalen. De skäl, som hittills anförts emot denna kvinnornas rättighet, hafva uteslutande varit grundade på skick och bruk. Vid de skottska universiteten äro kvinnorna såsom akademiska medborgare uppförda i mantalslängder, som ligga till grund för universitetens parlamentsval. Röstningen sker skriftligt, och kvinnorna hafva nu fordrat, att de, såväl som alla andra akademiska medborgare, skola få sig tillsända röstsedlar. Detta har emellertid nekats dem.

Af denna anledning hafva kvinnor, som aflagt examina vid de skottska universiteten, tillsatt en kommitté för att på lagens väg häfda de kvinliga rättigheterna. De anse, att frågan nu bör bringas till en lösning och att hvarje afgörande, som icke grundar sig på lag och författning, är förkastlig. Om det på laglig väg kan bevisas, att en viss grupp af kvinnor är röstberättigad, skall detta vara af afgörande betydelse för den kvinliga rösträttsfrågan i dess helhet.

*

Österrike: I Wien hölls i slutet af förlidet år för första gången ett möte af borgerliga icke socialdemokratiska kvinnor. Därvid beslöts deltaga i rösträttsrörelsen och kräfva *allmän och direkt rösträtt* för *alla själfständiga, skattebetalande kvinnor*.

Vidare beslöts aflåta en framställning till riksrådet om allmän rösträtt för kvinnor, då kvinnorna i Österrike såsom innehafvare af firmor äro röstberättigade till handelskamrarna och såsom större fastighetsägare äro röstberättigade till riksrådet. Vidare fordras valrätt för lärarinnor.

En adress om kvinnans valrätt är nu för första gången insänd till den *böhmiska* riksdagen.

*

Italien: Doktor Beatrice Sacchi, som innehar en professorsstol vid universitetet i Mantua, har vändt sig till därvarande valmyndigheter med anhållan om rätt att afgifva röst vid de politiska valen. Som det i Italien icke är i lag förbjudet för kvinna att utöfva politisk rösträtt, hafva myndigheterna icke kunnat afslå hennes anhållan. Detta är första gången kvinnans politiska rättigheter blifvit offentligt erkända i Italien.

*

Ett rösträttseblem. Det internationella rösträttsförbundet hade, som bekant, inbjudit till en täflan för erhållandet af ett eblem att bäras af dess medlemmar. I denna täflan har Danmark segrat med en teckning af konstnärinnan, fru *Dan-Petersen*. Ritningen föreställer rättvisans gudinna med viktskålen i handen och till höger därom inskriften: *Suffragium* (rösträtt). Symbolen är lätt tolkad: »Rättvisan kräver att kvinnan erhåller rösträtt liksom mannen».

*

Föreningsmeddelande.

I **den sociala utställning**, hvartill C. S. A. utfärdat inbjudning och som kommer att öppnas i Stockholm omkring den 20 april, skall Fredrika-Bremer-Förbundet deltaga med ett album, hvori lämnas en öfversikt af de olika områden af Förbundets verksamhet, som lämpligen kunna på dylikt sätt åskådliggöras.

*

Sammanträde.

Föreningen för kvinnans politiska rösträtt i Stockholm hade måndagen den 19 mars årsmöte på Arbetareföreningens lokal under fru Emilia Broomés ordförandeskap. Revisionsberättelsen föredrogs och full och tacksam ansvarsfrihet beviljades.

Årsberättelserna för landsföreningen och lokalföreningarna förelägo i tryck, däraf framgick, att afdelningen i Stockholm, som räknar cirka 1,300*) medlemmar, för att intressera kvinnorna för deltagande i de kommunala valen hade utsändt ett upprop till alla kommunalt röstberättigade kvinnor i Stockholm med uppmaning att deltaga i valet. Med anledning af det senaste regeringsskiftet och den väntade rösträttspropositionen hade föreningen till regeringen ingifvit en skrifvelse, som innebar en hemställan om att det från k. m:t väntade förslaget om allmän rösträtt för män måtte komma att omfatta jämväl rösträtt för kvinnor på samma villkor som för män. Föreningen har äfven tillställt samtliga riksdagsmän en skrifvelse med uppmaning att vid 1906 års riksdag väcka eller understöda motioner om rösträtt för kvinnor.

Styrelsevalet utföll sålunda att invalda blefvo: fröken Gertrud Adelsborg, fröken Signe Bergman, fru Ellen Dalbäck, fröken Lilly Engström, fröken Sofia Gummælius, fröken Anna Gustafsson, fru Ann Margret Holmgren, fröken Anna Lindhagen, fru Erika Lindkvist, fröken Anna Ljungberg, fru Anna Pettersson, fröken Stina Quint, fil. dr Lydia Wahlström, fru Arla Wallis och fröken Anna Kleman.

Till revisorer utsågos fröken Maria Aspman och fröken Adèle Philipson.

Fröken Anna Whitlock redogjorde för de motioner, som vid innevarande års riksdag väckts för rösträtt för kvinnor. Med anledning af föredraget fattade föreningen följande resolution: »Föreningen för kvinnans politiska rösträtt i Stockholm uttalar sitt tack till de ledamöter inom riksdagens olika partier, som i motioner framfört kvinnornas rösträttskräf.»

Redogörelse lämnades för resultatet af den utlysta täfningen för åstadkommande af agitationsskrifter, af hvilka endast *en* inkommen skrift ansågs efter smärre ändringar af författarinnan kunna prisbelönas.

Fröken Anna Whitlock lämnade några upplysningar om den blifvande internationella rösträttskongressen, som kommer att äga rum den 6—11 augusti i år i Köpenhamn, och till hvilken väntas 15 länders representanter.

*) Föreningsmedlemmarnas antal har ökats till öfver 1,060.

Böcker insända till Fredrika-Bremer-Förbundet jan.—mars 1906.

- K. W. Appelberg boktryckeri:** I vår tids lifsfrågor. 10:e årg. 1:a häft.
H. Aschehoug & Cii: *Lie, Bernt*, Guttedage. — *Scott, Gabriel*, Det flyvende bord.
Fosterlandsstiftelsens Förlagsexpedition: *M.*, Den gamla grunden. — *Lenk, Margareta*, Ängladräkten. — *Hammarsten, Fr.*, Allt med honom. — *Roos, Mathilda*, Glädjebloomster. — *Granqvist, Ida*, Mot seger. — *Wilson-Carmichael, Amy*, Verklighetsbilder. — *Frosterus-Segerstråle, Hanna*, Stugornas vän. 2:a saml. — *Hammarsten, Fr.*, Sådd på Guds åker. Häft. 10. — *Lindhagen, Teodor*, Korn för säningsstunder. Del II. — *Grane, Hillis*, Lille Hans. — *Jackson, George*, Jesu lära.
Hugo Geber: *Orzeszko, Eliza*, Gästabudet.
A. B. Hiertas bokförlag: *France, Anatole*, Under almen.
Wahlström & Widstrand: *Forsslund, Karl-Erik*, Göran Delling. — *Lundh, Nils Wilhelm*, Mars.
-

Till Fredrika-Bremer-Förbundet insänd periodisk
litteratur jan.—mars 1906.

Svensk:	Husmoderen.
Nylände.
Urd.
Folkskolans barntidning.
Hemåt.
Helsövänner.
Hvita Bandet.
Idun.
Kyrklig tidskrift.
Nordisk tidskrift.
Nya kyrkans tidning.
Ord och bild.
Pedagogisk tidskrift.
Polstjärnan.
Saga.
Social tidskrift.
Svensk bokhandelstidning.
Svensk damtidning.
Svensk läraretidning.
Sveriges väl.
Tidning för lärarinnor.
Tidning för Sveriges läroverk.
Verdandi.	Dansk:
Bog og Naal.
Det ny Aarhundrede.
Kvinden og Samfundet.
Kvindernes Blad.
Tidskrift för Sygepleje.
Kvennabladiid. (Isländsk).
	Tysk:
Blätter des Badischen Frauenvereines.
Evangelische Frauenzeitung.
Monatsbericht des Vereins christlicher Lehrerinnen.
Neue Bahnen.
Neues Frauenleben.
Unterm Lazaruskreuz.
Finländsk:	Engelsk:
The English Woman's Review.
The British Journal of Nursing.
The Woman's Journal.
Women's employment.
Finsk tidskrift.
Mot hemmet.
Nutid.	
Norsk:	Fransk:
La Femme.
La Vie heureuse.
Revue du Travail.
For Hus og Hjem.
For Kirke og Kultur.	

Anmälan.

Dagny utkommer 1906 med 20 häften, utgörande minst 28 tryckark.

Priset för hel årgång:

För medlemmar af Fredrika-Bremer-Förbundet . . . kr. 3.50.

För icke medlemmar af Fredrika-Bremer-Förbundet » 5.00

Förbundsmedlemmar prenumerera å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 54 Drottninggatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.

Lösnummer kunna erhållas å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå till ett pris af 30 öre pr enkelhäfte.

Vademecum

var bland alla munvatten på hygieniska utställningen i Paris 1902 det enda som erhöll högsta utmärkelse, Guldmedalj, och detta i sin egenkap af »antiseptiskt munvatten» (antiseptique dentifrice).

Barnängens Tekniska Fabrik,
H. M:t Konungens hosleverantör
Stockholm.

Anonser för DAGNY

upptagas af

fröken Ingeborg Bergström, 31 Östermalmsgatan 31.

Riks. Tel. 97 83.

Adresser:

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstelefon 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelgatan 25.

Rikstelef. 68 98.

A. T. 82 11.